

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
Istolič, peti vrsta
malih oglasov po 150
in 20, večji oglas
nad 45 mm višine
po 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo — Uredništvu
telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 — Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Vsi in vse za Jugoslavijo!

Največji genij slovenskega naroda, Janez Evangelist Krek, je v dobi najhujšega preganjanja in zatiranja slovanskih narodov v Avstriji bil tisti, ki je imel dovolj poguma, da je v svoji dalekovidnosti kot nesporen voditelj Slovencev naš narodnostni in državni program postavil pred političnim forumom parlamenta in pred očmi cele Evrope na edino pravilne temelje. Nesporna zgodovinska njegova zasluga je, da so vsi jugoslovanski rodovi v bivši dvojni monarhiji se zedinili preko svojih predstavnikov, posebno pa preko svoje omladine na revolucionaren program za vstvaritev Jugoslavije, ki naj bo močna in enotna po združitvi Srbov, Hrvatov in Slovencev v eno nacionalno državno skupnost. Poslednje njegove besede so veljale tej veliki ideji in sleherni Slovenec se je navduševal v najtežjih časih svetovne vojne ob misli na njegovo vsakemu Slovenceu globoko v srce in dušo vsekano zgodovinsko oporoko.

Ta oporoka velikega Jugoslavana je nam Slovincem poslej ostala vodilna misel vsega našega delovanja v bivši monarhiji in v narodni, z nepopisnimi napor, z številnimi krvavimi žrtvami ustvarjeni državi.

Naslednik velikega pokojnika dr. Anton Korošec je s pomočjo v borbi za narodne pravice osivelega knezoškofa dr. A. B. Jegliča se za Avstrije organiziral Slovence, Srbe in Hrvate monarhije v mogočno falango borcev za jugoslovanski narodni in državni ideal.

V časih najhujšega terorja, v dneh, ko v naših krajih ni bilo dovoljeno niti priznavati se za Slovence, kaj šele za Jugoslavana, je dr. Korošec imel pogum, da je v sovražni prestolici, v dunajskem parlamentu dvignil svoj glas za zedinjeno Jugoslavijo, za bratstvo, slovo in edinstvo Slovencev, Srbov in Hrvatov. On — Slovenec — je načeloval delegaciji, ki je v imenu jugoslovanskih rodov iz Avstrije se pogodila in sklenila z brati Srbi zedinjenje v eno, nedeljivo, mogočno jugoslovansko državo.

Kot nesporen predstavnik Slovencev in dela Hrvatov je Jugoslovanski klub pod vodstvom dr. A. Korošca v začasnem predstavništvu, posebno pa v ustavotvornem skupščini zastopal in branil to idejo brezkompromisno, požrtvovalno in dosledno. Ustavni načrt Jugoslovanskega kluba je zahteval *Jugoslavijo in slično razdelitev, kakor je izpeljana z zgodovinskim zakonom od 3. oktobra*. Vse delovanje članov Jugoslovanskega kluba tekom poslednjih deset let je bilo usmerjeno v pravcu tega programa in zato so ravno oni dobili z novim zakonom največjo satisfakcijo in priznanje.

Kakor je slovenski narod z veseljem pozdravil ustvaritev narodne države, tako še bolj pozdravlja tudi njeno formalno preimenovanje v kraljevino Jugoslavijo, kakor tudi njeno srečno upravno razdelitev. Prvič v svoji zgodovini je slovenski narod skoraj v celoti združen v dravski banovini. Slovenski narod samo žaluje, da tega niso deležni njegovi sobratje onstran meja kraljevine Jugoslavije. Zato pa se tem bolj zaveda, da predstavlja *banska oblast simbolično združitev vseh naših narodnih sil v prosep nam svete, skupne domovine*. Naša prva slovenska banovina pa tudi predstavlja gospodarsko celoto z vsemi življenjskimi pogoji. Slovenci smo bili v vsej svoji prošli zgodovini člani več provinc, upravnih edinic z zgolj birokratičnim obeležjem, s katerimi nas ni ničesar intimno vezalo, kar ni odgovarjalo naši narodni duši niti ji je ustrezalo. Banovina, v kateri smo eno, pa je nacionalna jugoslovanska tvorba, bo dejanska in simbolična vez tako med nami samimi kakor med nami in našimi rodniimi brati, bo tudi porok še lepše in večje bodočnosti!

Kot obmejna banovina velike jugoslovanske kraljevine bo njen najbolj zvesti branik na najbolj važnih mejah. Zato bo ona eminentno nacionalno zavedna jugoslovanska banovina in bo kot taka imela najvažnejši položaj v naši zajednici. Odslej bomo Slovenci lahko še bolj uveljavili svoje konstruktivne in pozitivne sile v blagor naše skupne domovine. Po modrosti našega kralja pomenimo Slovenci več kakor smo kdajkoli pomenili, so naše nacionalne sile usmerjene smoteno v uresničenje tudi notranjega duhovnega in bitnega edinstva ter dvig vsega jugoslovanstva. Zato je naše ljudstvo akt od 3. okt. sprejelo z navdušenim vzklikom:

Zivel naš kralj Aleksander I.!

Radosten odmev na Hrvatskem

Zahvala Zagreba kralju — Pozdravne zahvale iz vseh krajev

Zagreb, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Danes je zagrebški mestni župan dr. Stepan Srkulj odpisal Nj. vel. kralju sledečo brzojavko: Njegovemu Veličanstvu kralju Aleksandru I., Belgrad. Kot župan mesta Zagreba sem tako srečen, da lahko pozdravim veliko odro delo Vašega Veličanstva, izvršeno z zakonom o nazivu države in delitvi kraljevine na upravna področja. Prosim Vsemogočnega, da Vašemu Veličanstvu milost in moč, da v korist svetlega doma Karagjorgjevičev in naroda kraljevine Jugoslavije izvede do kraja svojo dalekosežno misel, izraženo v manifestu od 6. januarja. — Istočasno je mestni župan poslal predsedniku vlade sledečo brzojavko: Gospodu ministrskemu predsedniku generalu Peri Živkoviću, Belgrad. Srečen sem, da kot župan mesta Zagreba pozdravljam odločbo Nj. Vel. kralja Aleksandra I., našega premilega vladarja o spremembi naziva in upravni razdelitvi kraljevine. Hvala tudi Vam, ki ste bili soudeleženec pri tem blažem delu.

Belgrad, 5. okt. AA. Predsednik vlade in minister za notranje zadeve general Peter Živković je prejel iz notranjosti države povodom zakona o novem nazivu kraljevine in novi upravni razdelitvi na banovine številne brzojavne čestitke.

Iz Zagreba je prejel general Živković naslednje brzojavke: Kot nositelj velike odgovornosti za usodo naroda in države v zgodovinskih in velikih dneh prejmite iz globine jugoslovanskega naroda na dan proglasitve Jugoslavije radostne in iskrene pozdrave. Narod je za kralja in za Vas. Za jugoslovanski napredni klub dr. Miško Radošević, Vladimir Turkalj in Milan Rajčević.

Od oblastnega odbora Jugoslovanske matice v Zagrebu je došla naslednja brzojavka: Oblastni odbor Jugoslovanske matice v Zagrebu Vam izraža povodom proglasitve naše kraljevine za Jugoslavijo in razdelitve kraljevine na devet banovin svojo najglobljo zahvalo s prošnjo, da nadaljujete po tej poti do popolne konsolidacije. Predsednik dr. Petričić, tajnik Fran Bah.

Kraljica za siromašno dečo

Belgrad, 5. oktobra. (AA) Nj. Vel. kraljica, katera se je vedno interesirala za naše humanitarne pokrete, je pozvala na Bled gospe dr. Nikolajevićev ter se informirala za delo naših humanitarnih društev. Nj. Vel. kraljica je ob tej priliki obljubila svojo pomoč Ljubljani in Sarajevu za otvarjanje kantin za najsiromašnejšo dečo, posebno za šolsko, ki prihaja v mesto iz okoliških krajev zjutraj v šolo in se vrača šele zvečer na svoje domove. Za te otroke se bodo določili posebni prostori, kjer bodo dobivali poleg dobre in higienske hrane tudi čitalnico. Slično pomoč bodo dobila tudi druga mesta. Gospa Nikolajevićeva se bo v zvezi s temi denarnimi razdelitvami ustavila s en dan v Ljubljani, kjer se bo razgovorila s tamošnjimi damami o organizaciji te ustanove. Na ta način Nj. Vel. kraljica Marija pomaga velikemu delu siromašnih roditeljev in dece.

Spremembe v generaliteti

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Nj. V. kralj je na predlog ministrstva za vojsko in morarico podpisal večji vojaški ukaz, s katerim se med drugim imenujejo: Za prvega adjutanta divizijski general Stojanović Dragomir, dosedaj inspektor topništva; za poveljnika Belgrada divizijski general Tomić Vojislav, dosedaj poveljnik savske divizijske oblasti; za poveljnika orožništva divizijski general Marković Dušan, dosedaj poveljnik bregalniške divizijske oblasti; za vršilca dolžnosti poveljnika savske divizijske oblasti brigadni general Taskanović Aleksander, dosedaj pomočnik poveljnika donavske divizijske oblasti; za upravnika dvora topničkarski brigadni general Vuković Vojislav, dosedaj poveljnik donavske topničkarske brigade.

Za pomočnika maršala dvora je imenovan dosedaj upravnik major Branko Pogačnik.

Belgrad, 5. oktobra. (AA) Minister pravosodja dr. Milan Srškić je snoči odpotoval v Sarajevo.

Belgrad, 5. okt. AA. Minister financ dr. Stanko Švrlija je danes odpotoval v Zagreb, odkoder se bo vrnil v Belgrad v ponedeljek.

Veliki župan dr. Milovan Zoričić je poslal naslednjo brzojavko: V zgodovinskem trenutku, ko je bilo prebivalstvu sporočeno, da je Nj. Vel. kralj potrdil predloženi mu zakon, ki za vedno utemeljuje in kraljevini Jugoslaviji narodno in državno edinstvo, Vas prosim, da v imenu poverjenega mi prebivalstva izrazim Vašemu gospodstvu kot predsedniku kraljevske vlade globoko zahvalo in najiskrenejšo čestitko za to veliko državniško dejanje. Ob enem Vas prosim, da izvolite pred Nj. Vel. kraljem tolmačiti naša čuvstva homagijalne zvestobe in udanosti kakor tudi iskrenega navdušenja, s katerim je bil ta zakon pozdravljen.

Podobne brzojavke so poslali predsedniku vlade razne osebnosti in organizacije iz Splita, Osijeka, Križevcev, Kraljevice, Crikvice, Sušaka in iz drugih krajev naše države.

Dalje je dospelo v predsedništvo vlade ponovno veliko število pozdravnih brzojavk iz Zagreba od posameznikov, kakor tudi od posameznih korporacij.

Občina Klis je v svojem brzojavnem pozdravu klicala: Naj živi Jugoslavija in Karagjorgjevičev dom!

V Šibeniku je številno zbrano občinstvo v posebnem brzojavu pozdravilo delo, s katerim se je definitivno zaključila borba vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev za kraljevino Jugoslavijo. Občinstvo je dalo svojemu razpoloženju duška z mnogobrojnimi klici kralju Aleksandru in zedinjeni kraljevini Jugoslaviji.

Sarajevo, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Danes je imela sarajevska občinska uprava svečano sejo, na kateri je predsednik občine ugotovil, da je Jugoslavija doživela z novim zakonom o razdelitvi države na banovine in z zakonom, s katerim se imenuje naša država Jugoslavija, končno svoj zaželeni cilj, ki bo združeval v eno skupno domovino vse prepričane Jugoslavane. S seje je bil odposlan pozdrav na dvor in predsedništvu vlade.

Naši delegati za mednarodno konferenco dela

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je v sporazumu z ministrstvom za zunanje zadeve določilo delegate naše države, ki bodo sodelovali na XIII. mednarodni konferenci dela. Za prvega je odrejen dr. Ilija Sumenković, kraljevski poslanik v Bernu in delegat naše države pri Društvu narodov. Za drugega delegata je bil določen Dušan Jeremić, načelnik oddelka za socialno skrbstvo v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Za vladne eksperte so dodeljeni Krunoslav Penović, načelnik pomorskega oddelka za promet, dr. Anton Verona, profesor pomorskega prava na univerzi v Zagrebu in Vuk Krajač, tajnik ministrstva za trgovino in industrijo. Kot delegati posloda jalecve gredo Curčin, generalni tajnik Zveze industrijskih zbornic, njegov namestnik Božo Banaš, direktor »Jugoslovanskega Lloyd«, ekspert dr. Mate Harlović, glavni tajnik Zveze brodolastnikov in dr. Andre Ilić, član upravnega odbora Jugoslovanskega Lloydja iz Zagreba. Za delavske delegate so bili določeni Bogdan Krekić, tajnik Zveze delavskih sindikatov, ekspert dr. Živko Topalović, glavni tajnik delavskih zbornic in Marko Kurtinije, tajnik Zveze pomorskega delavstva trgovske plovbe.

Zahvala bojevnikov predsedniku vlade

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Predsednik kraljevske vlade, general Peter Živković je sprejel od mednarodne zveze bivših bojevnikov iz Pariza pismo, v katerem mu predsednik zveze izraža najpriskrnejšo zahvalo za svečani sprejem, ki so ga bili deležni udeleženci kongresa v Belgradu, ter izraža v nadaljnjem zadavljenju nad sijajno organizacijo, ki jo je pokazalo prebivalstvo jugoslovanske kraljevine. Predsednik zveze bojevnikov poudarja, da se je jugoslovanski narod izkazal kot izredno discipliniran in na ta način kot resnično velik narod.

Poročilo zunanj. ministra

Belgrad, 5. okt. AA. Danes od 11 do 12.45 se je vršila v ministrskem predsedništvu seja ministrskega sveta, na kateri je poročal zunanji minister dr. Voja Marinković o delu naših delegacij, in sicer tako v Ženevi kakor v Haagu.

Venizelos v Belgradu

Belgrad, 5. oktobra. (AA) Jutri ob 9.45 pride v Belgrad predsednik grške republike Venizelos. V njegovem spremstvu se nahajata še njegov pomočnik za zunanje zadeve in njegov osebni tajnik Lambros. Danes opoldne so odpotovali v Subotico dr. Ivan Subotić, šef odseka ministrstva za zunanje zadeve in dr. Nikodije Jovanović, tajnik ministrstva za zunanje zadeve, da tam pričakata in pozdravita predsednika Venizelosa v imenu kraljevske vlade.

Ljubljanski profesorji v Belgradu

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Danes je prispela v Belgrad mnogostevalna delegacija ljubljanske sekcije proforskega društva. Tekom današnjega dne so si delegati ogledali Belgrad ter se zglasili v ministrstvu za prosveto, kjer so se informirali o resornih zadevah. Danes odpotujejo v Pančevo, odkoder se podajo v Veliki Bečkerek, kjer se vrši v prihodnjih dneh kongres vseh profesorjev vse države.

General Vrangl bo pokopan v Belgradu

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Jutri pripeljejo v Belgrad posmrtno ostanke bivšega poveljnika ruske armade, generala Vrangla. V Belgradu se je zbralo danes iz vse države mnogo deputacij in zastopnikov posameznih ruskih društev. Jutri bodo na najsvetnejši način sprejeli smrtne ostanke bivšega svojega poveljnika in ga pokopali v ruski cerkvi v Belgradu v smislu poslednje želje pokojnega generala.

Za novi zakon o taksah

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Ze dalje časa je na dnevnem redu revizija taksnega zakona. Zainteresirana ministrstva so v tem pogledu že podala svoja mišljenja. V prometnem ministrstvu se je vršila danes velika konferenca, na kateri so se stavili konkretni predlogi o novem taksnem zakonu.

Za tujski promet

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Jutri se začne v Trstu konferenca mednarodne zveze potniških birojev. Konferenca bo trajala šest dni in bo na njej zastopana tudi naša država. Ko bo izvršila svoje delo, bo odšla ena skupina udeležencev na izlet v naše Primorje.

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) 20. oktobra se bo v Belgradu vršila konferenca vseh društev, ki skrbje za tujski promet v naši državi. Ta konferenca je velike važnosti, ker se bodo na njej podali podatki o rezultatih in težokah, s katerimi so se imela boriti tujskoprometna društva v letošnji sezoni. Podala se bo bilanca dosedanjega dela in se bo določil na podlagi dosedanjih rezultatov program za bodočo sezono.

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) 14. oktobra bo pri Sarajevu zborovanje zveze zdravilišč in letovišč iz naše države. Lastniki posameznih lokalov bodo stavili glede novih zakonov, ki se pripravljajo v ministrstvu za trgovino in industrijo glede povzdige tujskega prometa, konkretne predloge.

Predpisi za vozne olajšave društvom

Belgrad, 5. okt. AA. Generalno ravnateljstvo državnih železnic je izdalo danes nove predpise glede prošenj za vozne olajšave na državnih železnicah in ladjah za skupščine, razne prireditve ter izlete. Odslej naprej se ne bodo vzele v pretres prošnje za olajšavo na državnih železnicah in ladjah, katere niso bile predložene pravočasno, najmanj 10 do 15 dni, predno se je vršila dotična prireditve, skupščina itd. Posebno se ne bo izdajala nobena brzojavna odločitev, kar se tiče olajšav, ampak se bo obrazložitev vršila rednim potom in to pismeno, vsled česar je potrebno, da se za odobrenje olajšav dotični, ki prosijo za njo, sami pravočasno brigajo.

Dunajska vremenska napoved: Lepo vreme bo morda še trajalo. Od zahoda pa je nekoliko ogroženo.

Volivna borba na Češkem

Praga, 5. okt. AA. Volivna agitacija na Čehoslovaškem postaja čedalje živahnješa. Javnost zasleduje z največjim zanimanjem borbe v posameznih strankah glede sestave kandidatskih list. »Narodni Listi« pišejo v uvodniku, da je skrajni čas, da tudi na Čehoslovaškem država zmagaja nad demagogijo, kakor je zmagala v ostalih državah, kjer se je razpasla po vojni kot sredstvo politične borbe.

Nikdar še niso imele češke stranke tako malo časa, da izbojujejo volivni boj, kot tokrat, ko so volitve razpisane že za 27. t. m. V javnosti je zaenkrat vse še čudovito mirno; gotovo radi tega, ker imajo tajništva strank več dela z urejanjem kandidatnih list in proglosov.

V volivnih imenikih je tokrat vpisanih 8.200.000 volivcev, to je moških in ženskih državljanov, ki so izpolnili 21. leto. Število volivcev za senat je manjše, ker imajo pravico voliti le oni, ki so izpolnili 26. leto. Največje število volivcev je na Češkem (4.270.000), potem pride Morava s Slezijo (2 milj.), Slovaška (1.600.000) in Podkarpatska Rusija (300.000). Splošno sodijo po dosedanjih izkušnjah, da se bo volitev udeležilo kakih sedem in pol milijona volivcev. Država je razdeljena na volivna okrožja in ako hoče vsaka stranka dobiti mandat, mora vsaj v enem okrožju doseči količnik, ki znaša navadno 20 do 30 tisoč glasov. S tem količnikom je izvoljen poslanec takoj v prvem skrutiniju. Ostali glasovi strank se potem zberejo skupaj še v drugem in tretjem skrutiniju in tako dobe stranke še nekaj mandator, ki jim pripadajo po številu glasov. Na ta način ni izgubljen noben glas razen glasov onih malih frakcij, ki niso dosegle količnika.

Pri zadnjih volitvah, ko je bilo 300.000 volivcev manj, so čehoslovaške stranke dobile 4.200.000 glasov in 182 mandator; nemške stranke 1.700.000 glasov in 64 poslancev, komunisti 940.000 glasov in 40 poslancev. Ostanek 300.000 glasov so dobile narodne manjšine: Najmočnejši so bili agrarci, ki so zbrali na svojo listo 970.000 glasov in dobili 46 poslancev. Na drugem mestu so bili komunisti z 940.000 glasovi in 40 mandati. Na tretje mesto so se postavili lidovci s 700.000 glasovi in 31 poslanci. Obojni socialisti so dobili 630.000 glas. in 29 poslancev in nato narodni socialisti s 600.000 glasovi in 27 mandati.

Čehi o novi ureditvi

Praga, 5. okt. AA. Čehoslovaški listi prinašajo simpatična poročila in komentarje o najnovejšem aktu Nj. Vel. kralja Aleksandra, s katerim se je uvedlo enotno ime Jugoslavija ter izvršila upravna razdelitev na devet banovin.

Agrarni »Venkov« smatra, da je jugoslovensko vladu pri upravni razdelitvi na banovine vodila želja, da položi kraljevini Jugoslaviji trajen temelj jedinstva in da odstrani vnaprej bodoče odvisne politične borbe.

»Česke Slovo«, glasilo nacionalnih socializtov s senatorjem Klofačem na čelu vidi v novem zakonu ogromen korak naprej. Nova upravna razdelitev bo olajšala svoboden razvoj vseh plemen Jugoslavije.

Nezavisna »Narodna politika« pa je uverjena, da je to operacija, ki je bila izvršena po zrelem prevdaru in po kar moči resnem sondiranju terena. List želi, da bi ti novi ukrepi pospešili sodelovanje plemen v dobrobit države. Kasnejša pokolenja bodo vsekakor z začudenjem gledala na nekdanje malenkostne separatistične borbe, ki so povzročale toliko dela in truda.

»Narodni osvobodjenec«, list čehoslovaških legionarjev pa sodi, da je nova upravna razdelitev Jugoslavije delo braniteljev jugoslovenske ideologije tako na srbski kakor na hrvaški strani. Sedanja vlada polaga splošne temelje za bodoče ustavno življenje in tudi nasprotniki ji morajo priznati, da skuša najti rešitve, ki naj zadovolje ves jugoslovanski narod.

Načrt o izpraznitvi Porenja

Pariz, 5. okt. (Tel. »Slov.«) »Tempe« javlja danes uradni načrt za izpraznitev Porenja v vseh podrobnostih. Tozadevno povelje je bilo izdano že vsem četam. S tem se potrjuje, da je francoska vlada popolnoma v smislu obljube, dane v Haagu, že sedaj odredila vse potrebno, da se začne izpraznjevanje tretjega pasu takoj po ratifikaciji Youngovega načrta.

Mednarodna letalska konferenca

Varšava, 5. okt. AA. Včeraj je bila v palači predsedništva vlade odprta druga mednarodna konferenca za letalstvo. Konferenci prisostvuje 70 delegatov iz 41 držav Evrope in Azije. Zedinjene države so zastopane po posebnem opazovalcu. Na dnevnem redu konference je končna redakcija besedila novih pravil za zračno transportno službo in določb o odgovornosti pilotov.

Novosadska vremenska napoved. Na zapadu in severozapadu večinoma oblačno. V ostalih pokrajinah države jasno. Temperatura bo narasla.

Dr. Tuka obsojen na 15 let težke ječe

Za veleizdajo in volunstvo v prid Madjarski

Praga, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Slovaški poslanec dr. Tuka je bil danes obsojen na 15 let težke ječe, soobtoženeec urednik Snaczký na 5 let težke ječe, dočim je bil tretji obtoženeec tajnik Slovaške ljudske stranke Mach oproščen. Dr. Tuka je bil obdolžen, da je vršil volunstvo za Madjarsko in da je z ustanovitvijo slovaških domobrancev ogrožal obstoj države, ker je hotel Slovaško iztrgati iz okvira Češkoslovaške. Obtožba se opira na številne izpovedbe pri. Tekom razprave pa se je pokazalo,

da glavne priče ne samo niso podprle obtožbe, temveč so celo same sebe postavile v neugodno luč. Direktni obožniki z madjarskimi iredentističnimi krogi se niso mogli dokazati, ravno tako tudi ne obstoj volunske centralne na Dunaju. Dr. Tuka je priznal, da je v svrhu informacije inozemstva na Dunaju dal materijal o slovaških avtonomističnih stremiljenjih interesiranim inozemskim krogom, da pa je to storil na povelje stranke.

Henderson o dr. Stresemannu

Svečane priprave za pogreb

Berlin, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Včeraj zvečer so zaprli krsto s truplom dr. Stresemanna. Danes popoldne ob miru so krsto prenesli iz vile v poslopje državnega zbora, pri čemer je bila prisotna samo rodbina pokojnika. V državni zbornici se postavi krsto poleg govorniškega odra pred predsednikovim sedežem. Atašeji zunanje urada in srednji uradniki bodo stražili krsto vso noč. Jutri dopoldne ob 11.45 bo svečanost v državni zbornici končana in krsto bodo prenesli na glavno stopnišče. Tu se bo od pokojnega parlamentarca Stresemanna poslovil podpredsednik Kardorf. Nato bo krenil sprejeto proti opališču. Pri tem bo igrala godba varnostne policije. Za krsto bosta šla oba sinova, vdova pa se bo peljala direktno na pokopališče. Za sinovoma bo korakal najprvi predsednik republike Hindenburg z državnim kancelijem, sledil bo diplomatski zbor, državni ministri, pruska vlada in zastopniki deželnihi viad, predsedništvo državnega zbora, zastopniki parlamentarnih klubov, organizacij, umetnosti in znanosti, in končno ostalo bčinstvo.

London, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Angleški zunanji minister Henderson je včeraj potom radia govoril posmrtnico o dr. Stresemannu. Izjavil je, da je smrt dr. Stresemanna, ki ni prišla ne pričakovana, v pravem pomenu besede evropska tragedija. Dr. Stresemann je bil spreten in dalekoviden zunanji minister, lojalen politični voditelj, ki je dobro služil Nemčiji, ker je služil Evropi, in ki je bil dober Nemec, ker je bil dober Evropec. Noben narod po vojni ni imel tako težke naloge, kakor Nemčija. Nato je Henderson opisal politično življenje Stresemanna, ki je dovedlo do pravne politike, na kateri je zgrajena obnova Nemčije in Evrope. Govoril je o vstopu Nemčije v Društvo narodov, v katerem je Nemčija kot trajni član Sveta Društva narodov in kot velesila zavzela svoje mesto. Stresemann je bil med junaki miru ter bo ostal vedno sijajen zgled za vse druge. Vsi Nemci in vsi drugi, ki so za mir, bodo obžalovali njegovo smrt, ostalo pa bo v spominu njegovo ime kot ime enega izmed najuspešnejših zunanjih ministrov.

Atentat na romunskega notr. ministra

Bukarešta, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne ob 15.30 je bil poskušni atentat na notranjega ministra Vajda Vojvodo, ki pa k sreči ni imel posledic. Vajda Vojvod je bil ves dopoldan v notranjem ministrstvu in se je potem hotel odpeljati z avtomobilom, ki je stal pred poslopjem. V tem trenutku pa je bil na avtomobil oddan strel. Najprej so ljudje mislili, da je počila pnevmatika, takoj nato pa se je zvedelo, da je bil izvršen atentat. Neki

mlad moški je stopil k avtomobilu, sprožil strel in razbil okno, nato pa je vrgel iz rok revolver in zbežal. Policija ga je v kratkem ujela. Na policiji je povedal, da se piše Goldenberg, star 20 let, doma iz Jassyja. Atentat je hotel izvršiti kot maščevanje za smrt rudarjev v Lupenyju. Minister ni bil ranjen. Atentat je povzročil veliko vznemirjenje, posebno radi tega, ker v Romuniji doslej še ni bilo nikdar političnih atentatov.

Živ pokopan

Pariz, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Pariška policija je našla včeraj v gozdu Verneuil truplo nekega markiza Champauberga, ki je bil živ pokopan. Policija je bila o kraju groba obveščena z anonimnim pismom. Še prej pa je dobila več takih pisem mati umorjenega in glavni urednik »Matina«. Vsa ta pisma so bila podpisana z velikim »X« in podpisom »najvišji vitezi Temide«. Ti vitezi so bili mladi plemenitaši, ki so si stavili nalogo, da najodločneje kaznujejo sleparje, goljufe in nepoštenke bankirje. Kot prvo žrtev so izbrali markiza Champauberga, ker je imel namen, izdati svoje memoare. Champauberg je bil začelkom avgusta izpuščen po končani petletni ječi. Spada med največje sleparje, kar jih je sploh bilo v Franciji. Vitezi Temide so poslali materi umorjenega njegovo obleko. Ko so odprli krsto, je imel na sebi samo srajco. V krsti so našli tudi več plošč čokolade. Zdravniška preiskava je dognala, da se je v krsti zadušil, ker je odpovedala cev za dovajanje zraka. Pokopali so ga živega v krsti in pritrtili cev za dovajanje zraka, da se ne bi zadušil, temveč počasi umrl od lakote. Ker pa zrak ni prihajal, se je zadušil.

Nova egipčanska vlada

London, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Iz Aleksandrije se poroča, da je Adly paša sestavil nov egipski kabinet, v katerem je Midat paša prevzel zunanje ministrstvo, dočim je finančno ministrstvo prevzel Mustafa paša. Tudi ostali člani kabineta so že delovali v prejšnjih kabinetih. Notranje ministrstvo je prevzel Adly paša sam.

Carigrad 5. okt. (Tel. »Slov.«) Vseničitišče Stambul se bo prihodnji mesec razen medicinske fakultete preselilo v Angoro.

Zaplenitev premoženja dr. Paveliča in Perčeca

Zagreb, 5. okt. (Tel. »Slov.«) »Narodne novine« prinašajo danes odredbo, po kateri se zapleni vse premočilo in nepremično premoženje dr. Ante Paveliča in Gustava Perčeca, ki sta bila radi veleizdaje obsojena na smrt. Za sodnega izvršilca je imenovan dr. Čulič, odvetnik iz Beograda. Nadalje se odreja sodišču v Zagrebu, da izvrši popis imovine obeh obsojencev.

Proglas nar. odbrane

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Narodna odbrana je, ko je bil razglašen novi zakon o nazivu države in o razdelitvi države na banovine, izdala na Belgrajčane poseben oklic, v katerem pozdravlja delo Nj. Vel. kralja in ugotavlja, da se je s tem činom izvršila velika ideja Narodne odbrane.

Seja Zveze jugoslov. mest

Zagreb, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Zagrebski župan dr. Stepan Srkulj, ki je istočasno predsednik zveze jugoslovanskih mest, je pozval člane zvezne uprave na sejo, ki se bo vršila 19. t. m. Na dnevnem redu je razprava o mestnih finančah ter poročilo o skupnem glasilu zveze mest. Razpravljalo se bo tudi o mnogih vprašanjih, ki zanimajo vsa mesta.

Kongres lekarnarjev

Split, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila seja apotekarske zbornice Jugoslavije. Jutri se bo vršil tu kongres lekarnarjev iz vse države. Na dnevnem redu bo v glavnem debata o novem lekarniškem zakonu. Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje bo podpisalo zakon šele tedaj, čim bo stavila lekarniška zbornica svoje pripombe.

Proti komunistom

Zagreb, 5. okt. AA. Zagrebska policija vodi že nekoliko dni preiskavo proti zaprtim komunistom. Na podlagi rezultatov te preiskave bo obtoženih okrog 50 komunistov, ki se že nahajajo v zaporih zagrebske policije. Obtožnica proti njim obsega okrog 40 tiskanih pol.

»Grof Pielyk« v Berlinu

Zagreb, 5. okt. AA. Zagrebska policija je dobila iz Pariza poročilo, v katerem se javlja, da se mudi lažigrof Pyelik-Inna, kateri je izvršil tatvine na Kaptolu, v Berlinu. Pariška policija je zvedela to na ta način, da je prišla na sled ljubinski lažigrofa, pri kateri je našla njegova pisma, naslovljena iz Berlina. Naše poslanstvo v Berlinu je zahtevalo od berlinske policije, naj takoj stavi v zatvor lažigrofa Pyelik-Inna.

Zanimiv madjarski predlog

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Prihodnji teden se bo vršila med nami in med Madjarsko konferenca, na kateri naj bi se razpravljalo o predlogu madjarske vlade, ki ga je predložila naši, češki, poljski in nemški vladi, da naj se namreč za izvoz pšenice organizira mednarodni prodajni trg, tako da bi žito prišlo do svoje cene. Do termina, ko se sestane konferenca, se pričakuje, da bo tudi naša vlada zavzela glede predloga konkretno stališče.

Drobne vesti

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Ravnateljstvo državnega posvetva Belje je razpisalo konkurz za voditelja kmetijske uprave. Kandidati, ki morajo imeti diplomu kmetijske fakultete, morajo imeti najmanj šest let prakse na kateremkoli večjem imetju.

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Danes se je v državnem svetu nadaljevala razprava proti uradnemu gozdarskega ministrstva. Na dnevnem redu je bilo branje zapisikov, ki se bo nadaljevalo še v ponedeljek.

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Danes se je otvorila na Kalimegdanu velika razstava psov.

Belgrad, 5. oktobra. (Tel. »Slov.«) Nekateri gospodarske zbornice delajo potom svojih ekspertov zelo živahno, da pravočasno zberejo materijal za pregled carinskih tarif. Ko bo ta materija urejena, bodo predstavniki gospodarskih zbornic odredili skupen sestanek, na katerem bodo podali konkretne predloge glede spremembe postavk.

Belgrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Kakor smo že javili, se Angleži živahno zanimajo za našo rudarsko in gozdarsko industrijo. V zadnjem času je prišlo mnogo povpraševanj po črnem boru, ki predstavlja zelo redko drevo v Evropi in se nahaja v zelo obilnem številu na meji Crne gore.

—0—

Bukarešta, 5. okt. AA. Sv. sinod rumunske pravoslavne cerkve je sklenil sodelovati na vsepravoslavni konferenci, ki se bo vršila l. 1930. na Sv. Gori.

Budimpešta, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Državni upravitelj Horthy je danes opoldne priredil na čast grškemu ministrskemu predsedniku Venizelosu južino, zvečer pa grški poslanik Delmonzos večerjo. Venizelos se bo o polnoči z orientekspresom odpeljal v Belgrad.

Iz Vatikana

Rim, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Sv. stolica je z ozirom na vedno bolj množiči se prihod romarjev sklenila, da se izredno jubilejno leto radi papeževga mašniškega jubileja in s tem zvezano podeljevanje odpustkov podaljša do srede prihodnjega leta.

Za spravo med Grčijo in Turčijo

Atene, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Poroča se, da se bodo na željo turške vlade v kratkem zopet obnovila v Angori direktna pogajanja med Grčijo in Turčijo o spornih vprašanjih.

Prekinitev odnošajev med Albanijo in Turčijo

Carigrad, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Albanska vlada je sklenila, da opusti svoje poslanstvo v Turčiji, baje radi varčevanja. V resnici pa je ta sklep odgovor na postopanje Turčije, ki se vedno navzlic intervenciji Italije ni priznala povzdignjenja Ahmed Zoguja za kralja Albanije.

Sleparija z jajci

Pariz, 5. okt. (Tel. »Slov.«) Pariška policija je zasledila danes ogromen škandal pri prodaji živil. Neki Dulaar je otvoril v Parizu mednarodno tovarno živil ter je kot glavno specialiteto prodajal suha jajca. Njegovo blago pa je obstojalo iz riževke moke, kateri je pridal nekoliko posušenega mleka in lepó veliko lepiva. Tega blaga je slepar prodal več kot 50.000 kg. Glavni odjemalci so bili mesarji in restavraciji, ki so napravili iz tega paste in majoneze. Sleparja so zaprli. Pridobil si je več milijonov frankov.

Naročajte »Slovenca«!

Ob novih banovinskih mejah

Čabar

Splošen opis.

Ker je z novim zakonom o upravni razdelitvi države pripadel k dravski banovini tudi okraj Čabar v Gorskem kotaru. bi najbrže »Slovenčev« *bralci radi kaj več o njem zvedeli. Da ustrezemo tej želji, prinašamo kratek opis kraja in njega zgodovino.*

Zemljepisni pregled.

Kraj Čabar sam je stisnjen v dolini, obkroženi z vseh strani z gorami, ki so poraščene z ogromnimi bukovimi gozdovi, v višjih krajih pa s smrekami in jelkami. Ta dolina je podobna velikemu čeburu (čabar), od tod tudi ime kraja. S severne strani prihaja Čabranka, ki izvira nedaleč od Čabra. V ozadju se nad izviro dviga skalnato brdo, za katerim se vije cesta skozi Prezid proti Ložu na Notranjskem, ki je tudi sicer najkrajša zveza z dosedanjim ljubljansko oblastjo. Ob Čabranci vodi krasna cesta proti Brodu, ki prekorači Čabranko pri Turkah, nato pa se zopet vrača preko iste iz ljubljanske oblasti na hrvaško stran. Najbližja železniška postaja so Lokve oziroma Delnice. Pod Čabrom se izliva v Čabranko Trščanka, tako zvani Pakleni jarek, ki je l. 1852 udarila s tolikšno silo na dan, da je porušila več hiš v Čabru. Vsakega tučja opozarjajo Čabranci na izvor Čabranke. Pod kamenitim in kršnim Obrhom, kjer se dvigajo in stiskajo ogromne stene, je globoka kotlina, polna divje romantike in zarastla s hosto in grmovjem. Tu izvira Čabranka na dveh krajih in se s težavo prebija med ogromnimi skalami ter se deroč in šumeč v manjših slapovih izliva v skupno korito. Voda je tako mlačna, da obrača mlinska kolesa in v sosedni kovačnici dviga težak bat.

»Hrvatska Sibirija«.

Hrvatje nazivajo te kraje hrvatsko Svico, pa tudi »hrvatsko Sibirijo«, kar pa ni tako strašno. Podnebje je ravno v Čabru mnogo milejše, kakor po drugih krajih Gorskega kotara. Res je, da je zima precej ostra in da čisto sneg tako zapade, da preidejo dnevi in dnevi, ko je kraj odrezan od ostalega sveta in je ves promet nemogoč. Kraj je ugoden za gojitev raznih žit in sočivja, ponekod celo raste ob hišah vinska trta in smokva, sadje uspeva naravnost sijajno.

Planinski raj.

Okolica je naravnost idealna in neizčrpna za planince: Tropetska stena, Kozji vrh, kraške jame in brezno Belinček pri Prezidu, raznovrstne kraške formacije in končno Snežnik, vse to so točke, ki privlačijo vsakega ljubitelja prirode. Bližnji in daljni vrhovi so: Budišovec (1134 m), Bjelica (1359 m), Brestica (1259 m), Kašljavac (1187 m). Ze sama čabranska dolina s svojimi holmi, njivami in gozdovi je zanimiva, še bolj pa struga, po kateri teče Čabranka, dočim se prezidska kotlina nadaljuje v kranjskem Babnem polju.

Mesto Čabar.

Vas Čabar sama je nekako malo mesteca z lepimi, zidanimi hišami in vrtovi, z župno cerkvijo in šolo, okrajnim glavarstvom in sodiščem, velikim, udobnim vlastelinskim dvorcem, ki je največja čabranska zgradba ter končno z ostanki nekdanjega lovskega dvorca Petra Zrinjskega. Čabarska župnija se je ustanovila l. 1663. Ustanovil jo je knez Peter Zrinjski. Nekaj časa je bila samo kaplanija kot podružnica gerovske župnije. Danes šteje 1000 duš in ji pripadajo kraji Gorači, Gornji Zagari, Parg in Tropeti. Čabar je tudi sedež dekanata senjsko-modruške škofije, h kateremu spadajo župnije v Gerovu, Hribu, Plešću, Prezidu in Trešču.

Narečje slovenskega izvora.

Bolj gosto je naseljen severni in vzhodni del čabarskega okraja, dočim je v zapadnem in južnem delu manj prebivalstva. Za časa Frankopanov najbrže čabarski okraj sploh ni bil naseljen, oziroma zelo slabo. Šele z ustanovitvijo rudarskega podjetja po Petru Zrinjskem se je pričelo naseljevanje. Zanimivo je, da so bili prvi doseljenci z Gorenjske, tam nekje od Fužin, ki

so prispeli v Čabar kot rudarji. Šele nato so začeli prihajati ljudje iz bližnjih naselbin. V popisu rudarjev iz l. 1783 je opaziti tudi precej nemških imen, najbrže prišlecev iz Kranjske (posebno iz Idrije), Tirolske, Koroške in Bavarske. Narečje spominja na slovenski izvor, posebno na idrijsko govorico. Seveda je šola že precej preobrazila to narečje v čistejšo hrvaščino. Pa tudi narodna noša kaže slovenske sledove, posebno pri ženskah.

Socialne razmere.

Možje zelo odhajajo na delo po domovini in tudi v inozemstvo. Večinoma so gozdni delavci. Nekateri se bavijo s krošnjarjenjem in trgovino, pa tudi z izdelovanjem lesene posode, ki se je nekaj celo izvozilo v Italijo. Kot marljive in pridne ljudi z odprtim srcem jih povsod radi vidijo. Posebno še, ker so vešele narave, posebno pri čaši vina, ki se je tudi ženske preveč ne branijo, saj pravi o njih narodni pregovor: »Naši možji po grčah, a mi po vrčah!«

Zgodovina

Last Frankopanov in Zrinjskih.

Sedaj pa še par besedi o starem Čabru. Do XVII. stoletja zgodovina o njem molči. Gotovo je, da je čabarski kraj zelo zgodaj prišel pod oblast Frankopanov. Vest iz l. 1570 pravi, da je oskrboval tamošnje frankopansko imetje Mihalj Dešič, kapetan grobniški in bakarski in gubernator vinodolski, ki je imel svoj sedež še v Gerovu. Ker je tedanji gospodar čabarskih krajev, knez Stjepan Frankopan sklenil l. 1544 s svojim svakom, knezom Nikolom Zrinjskim skupnost posestev, so po njegovi smrti l. 1577 pripadla zadnjemu vsa njegova posestva in med njimi tudi čabarski kraj. Ves ta čas, in tudi ob delitvi posestev med bratoma Nikolo in Petrom Zrinjskim l. 1638 in 1641 se še ne omenja Čabra. Ves čas je bila glavna vas Frankopanskih in Zrinjskih posestev v Gorskem kotaru Gerovo.

Šele, ko je z delitvijo posestev postal gosposdar Gorskega kotara Peter Zrinjski, se je za Čabar pričela nova doba. Ze l. 1642 se v grobniškem urbarju omenja Čabar v odredbi, ki ukazuje, da so grobniški podložniki dolžni prenašati s konji tovore blaga od Grobnika do Čabra.

Razvoj rudarstva.

Prve počette rudarskih podjetij Petra Zrinjskega najdemo l. 1638 v Liču. Šele, ko se je našla železna ruda v Čabru, so tja prenesli talilnice železa in ostale rudniške naprave. Knez Zrinjski je kopal v tamošnjih gorah baker, železo in zlato. Spomenica čabarske župnije iz leta 1663 pravi, da je sezidal knez Peter Zrinjski prvi plavž l. 1651.

Ko sta bila l. 1670 ban Peter Zrinjski in njegov svak zaprta in pozneje usmrčena, se je odredila tudi zaplenitev njihovih posestev, ki jih je nato prevzela ogrska komora. Ob prevzemu se je ugotovilo, da je bilo v tamošnjih rudnikih zaposlenih 200 delavcev. Komaj je prenehala oblast Zrinjskih v Čabru, so že l. 1671 vložili kranjski stanovni pritožbo, v kateri so zahtevali nazaj velik del čabarskega ozemlja, ki da je preje pripadalo grofom Auerspergom. 1673 je cesar sicer vrnil nekaj ozemlja kranjskim gosposčinam, razen kočevski, toda na pritožbo ogrske komore se je knez Auersperg odredel l. 1748 spornemu teritoriju proti odškodnini 12 tisoč forintov. Kljub temu se je pravda vlekla naprej, dokler se niso končno koncem XVII. stoletja vsi pravdni spisi porazgubili. Ves čas do l. 1692 je upravljala dobro ali slabo čabarske rudnike ogrska komora, ki jih je tega leta prodala dunajski komori za 500.000 forintov. Ta je posvetila rudnikom in delavnicam v Čabru večjo brigo in so le-te dobro napredovale, dokler ni l. 1711 strahovita poplava vse naprave uničila.

ODOL *ODOL* *PATE* *DENTIFRICE*
čistilna-osvežujoča-štedljiva

Propadanje rudarstva.

Od tega časa si čabranski rudnik ni mogel opomoči, posebno še, ker se je proti njemu varilo s strani kranjskih in koroških tovarn železa. L. 1747 je prišel rudnik pod idrijsko rudarstvo. Posebno je nasprotoval čabarskemu rudniku M. Zois, ki je dobil v svoje roke vso železno industrijo na Kranjskem in Koroškem. Slabo železo je prodajal čabarski tovarni, ki je s tem zgubila na dobrem glasu, in italijanski trgovci so končno izjavljali, da ga ne marajo, tudi če bi bilo »suho zlato« *pod čabransko firmo. Ker je pričelo zmanjkovati rude in so se sosedne gosposčine, posebno kranjske, branile, da bi dovolile kopati rudo na svojem ozemlju, se je l. 1785 delo v rudniku in tovarni ustavilo.*

Novejša doba.

V drugi polovici XVIII. stoletja se je pojavila v Primorju rodbina Paravič, ki je že l. 1712 dobila plemstvo. Eden njenih potomcev Matija Josip Paravič, ki se je odlikoval v turških bojih, je l. 1798 dobil za svoje zasluge od cesarja posestvo Čabar. Istočasno se mu je podelila tudi pravica patronata v župnijah na ozemlju čabarske gosposčine. Dobil je tudi plemiški naslov »od Čabra«. Vdova njegovega sina Polikarpa se je poročila z Nikolom pl. Glyczyjem. Danes je lastnik Čabra dr. Koloman pl. Glyczy.

Kdor se zanima za natančnejše podatke, naj bere: Emilij Laszowski: Gorski kotar i Vinodol (1923, str. 40—57). Dragutin Hirc: Gorski kotar (st. 121—128).

Bela Krajina

Zakon o novi upravni razdelitvi države je odpravil umetno mejo, ki je delila pred vojno slovenski narod na Kranjce in Štajerce in ki nas je tudi po vojni parcelirala na dve »oblasti«, ljubljansko in mariborsko. V tem pogledu je novi zakon za naš narod nedvomno velik in pozitiven korak naprej. Prav tako moremo in moramo tudi pozdraviti vrnitev okrajev Čakovce in Prelog zagrebski banovini. Okraja nista slovenska in oba gravitirata tako po jeziku, kakor tudi po vsej svoji tradiciji na Zagreb in prav nič na Maribor. Okraja štejeta 25 občin s 97.000 prebivalci. Veliko pozornost pa vsekakor vzbujajo izpremembe, ki so se izvršile na naši južni meji. Prejšnja oblastna meja je tekla z neznatnimi izpremembami po nekdanji kranjsko-hrvaški meji, dočim je nova banovinska meja pritegnila k Ljubljani hrvaški okraj Čabar in iz gospodarskih razlogov, kakor utemeljuje to tožadnevni zakon, odkazala črnomaljski okraj Zagreb. S tem je Ljubljana pridobila 285 kvadratnih kilometrov (4 občine s 74 selišči) in 7632 prebivalcev, izgubila pa 546 kvadratnih kilometrov z 31 občinami in 23.812 prebivalci.

Črnomaljski okraj, od katerega se te dni poslavljamo, čeprav le v političnem pogledu, nazivljamo že od nekdaj — Belo krajino, po beli narodni noši, ki jo še danes oblači tamošnje ljudstvo. Res je, da so spadali Belokranjci v zgodnjem srednjem veku k hrvaškemu kraljestvu (velik del Hrvaške je pripadal še mnogo pozneje — Turčiji), toda nad poltisočletja so oni že združeni tudi politično z ostalimi Slovenci. Nikdar ni namreč nihče oporekal čisto slovenskega porekla in značaja naših Belokranjcev, ki so nam rodili tudi lepo vrsto odličnih političnih in kulturnih delavcev na vseh poljih, da navedemo le folklorista Navratila, kiparja Alojzija Gangla, škofa Stariha, politika Fr. Sukljeta, pesnika Gangla in slikarja Kambiča, a vsem na čelu največjega sodobnega slovenskega pesnika Otona Zupančiča. Pa tudi sicer zavzema Bela Krajina v naši slovenski zgodovini jako odlično mesto. Belokranjski središči, Metlika in Črnomelj, sta bili v vsem 15. in 16. stoletju glavni oporišči Slovencev v bojih s Turki, dokler ni bila šele pozneje zgrajena karlovska trdnjava, v kateri so se pa Slovenci tudi v vseh stoletjih odlikovali kot poveljniki ali branilci.

Sploh je Bela Krajina nekoč mnogo trpela od turških navalov. Razgane ali pa odvedene v sužnost so bile časih cele vasi, kamor so se po odhodu Turkov potem naselili tu in tam srbski ali pa hrvaški begunci iz ogroženih južnovzhodnih krajev. Seveda so se ti begunci skoro brezizjemno hitro vtopili med slovenskim prebivalstvom, zapustili so pa marsikako lepo svojo besedo ali običaj, ki še danes spominjata na Srbe in Hrvate in kar daje prebivalstvu na prvi pogled videz, da tvori nekak prehod med Slovenci in Hrvati, čeprav je dejansko povsod vidna živa etnografska meja med obema narodoma. Le tu in tam je ostal še kak drobec teh beguncev s svojim prvotnim značajem, kar nam zaznamuje tudi zadnja tožadnevna uradna statistika pokrajine, navaajajoča poleg 24.984 Slovencev še 42 Srbohrvatov in 926 Nemcev (Kočevarjev), po veri pa poleg 26.984 rimskokatolikov še 234 pravoslavni.

Pokrajina sama predstavlja valovito kotlino kraškega značaja med kočevskim hribovjem in Gorjanci, ki tvori naravno mejo med Slovenci in Hrvati. Kolikor je ne služi poljedelstvu, je pokrita z gozdovi. Bela Krajina ni bogata. Čeprav je ljudstvo jako skromno, se vendar že od nekdaj ni moglo prezivljati od lastne grude in se je v velikih mno-

Umevne so odličnosti

ZEPHIR PEČI čez
10 greje eno sobo **24**
kg. drva ur

Večje vrste peči grejejo tudi 3-4 sobe enako.

Na zahtevo brezplačen popis.

ZEPHIR TVORNIKA PEČI D. D.
Subotica

Samoprodaja za Ljubljano: Breznik & Fritsch

Samoprodaja za Celje: D. Rakusch

Samoprodaja za Maribor: Pinter i Lenard

žinah izseljevalo v Ameriko. Nekoliko olašanja je prinesla šele belokranjska železnica zgrajena par let pred vojno, a čudežev seveda tudi ta ni mogla ustvariti. Našli so v Beli Krajini tudi premog in železno rudo, toda eksploatacija se ne rentira. Še največ nosita gozd in vinska trta.

Kadarkoli govorimo o Belokranjcih, imamo najprej in najbolj živo pred očmi tamošnji folklor, ki ni ohranjen nikjer po Slovenskem tako neskaljen, kot ravno tu. Narodna noša, narodna pesem in rečenica, narodni ornament in običaj, vse živi tu še živo življenje nekdanjih patriarhalnih časov. Mnogo tega nam je zabeležil neutrudni nabiralec belokranjskega narodnega blaga, dolgoletni župnik v Adlešičih, Iv. Šašel, še več pa seveda čaka mlajših etnografov. Ljudstvo je izredno simpatično: pošteno, dobrodušno, šegavo, pobožno itd., zato so nam bili in nam ostanejo vedno pri srcu.

Gospodarske razmere

Gostota prebivalstva je z ozirom na hribovit položaj dežele srednja, saj znaša na kvadratni kilometer 43,6, vendar večja kakor v okrajih Logatec in Kočevje, Radovljica, Mozirje in Prevalje. Prebivalstvo je največ kmetijsko; edine večje občine so: Črnomelj (sedež glavarstva) 1010 prebivalcev, Vinica 2746 (največji kraj), Dragatuš 1022, Metlika (mesto) 1365, Podzemelj 1408, Semič 1937 in Suhor 1360 prebivalcev.

Po statistiki kmetijskega ministrstva ima okraj 54.807 ha površine, od katere odpade na njive 10.400 ha, vrtove 225 ha, travnike 11.150 ha, pašnike 15.930 ha, vinograde 1980 ha in sadovnjake 400 ha. Gozdov je 12.895 ha, močvirij itd. pa je 16 ha. Nerodovitne zemlje je v okraju le 1811 ha. Iz teh podatkov je razvidno, da kmetijstvo ni poljedelsko, ampak da se specializira zlasti za vino in da se mnogo zemlje, 27.080 ha, skoro polovica, porabi za živinorejo. Belokrajina je eno najvažnejših vinorodnih področij ljubljanske oblasti: skoro 40 odstotkov vseh vinogradov ljubljanske oblasti odpade na črnomaljski okraj.

Tudi živinoreja je znatna. Letos so našli v okraju 904 konje, 12.545 goved, 6029 prašičev, 1551 ovac, 150 koz, 29.395 glav perutnine in 1978 čebelnih panjev. Na sto prebivalcev odpade v črnomaljskem okraju sledeče število glav živine (v oklepajih podatki za celo Slovenijo): konji 5,9 (5,6), goveda 52,3 (45,3), ovce 6,6 (7,1), koze 0,6 (2,2), prašiči 25,1 (28,8), perutnina 123,0 (100,0), čebelni panji 8,2 (5,7). Znatnejša je torej le reja goved in perutnine, pa tudi število panjev presega normalo v Sloveniji.

Črnomaljski okraj ima najmanj gozdov izmed vseh okrajev v Sloveniji: le 23,7 odstotkov vse površine je pokrito z gozdovi, pa je lesna industrija znatna v tem okraju ravno radi bližine morja.

V Belikrajini imamo tudi ležišča premoga in železne rude, od katerih se prvi v večji meri producira pri Črnomlju.

Kako majhna je industrializacija okraja, se vidi iz podatkov o številu zavarovanih delavcev, ki je relativno najmanjše v Sloveniji; saj tvorijo zavarovanci le 3,1 odstotka vsega prebivalstva (le Krško ima še tako nizko število zavarovancev v oblasti, 3,29 odstotkov, z rudarji pa 4,29 odstotkov; nadalje n. pr. Novo mesto 5,39 odstotkov, Ljubljana 34,27 odstotkov vsega prebivalstva).

Primarij v. p. dr. J. Harph
v Slovenjgradcu zopet redno ordinira
od 7. oktobra 1929 naprej

Klobuke za jesen

v najnovejših barvah in oblikah ter razne sportne klobuke in čepice Vam nudi bogato založena **specijalna trgovina klobukov**

J. Pok nasl. M. Bogataj

Ljubljana, Stari trg 14

Sprejemajo se klobuki v popravilo!

Prvi ponarejevalci bankovcev

Anglija domovina ponarejevalcev — Smrtna hazen

Domovina ponarejevalcev bankovcev je Anglija. Skozi celo 18. in 19. stoletje se je vlekla dolga veriga ponarejanj bankovcev »Old Lady«, kakor imenujejo Angleško banko.

Kdo je bil prvi ponarejevalec bankovcev? Leta 1758. je odvetniški pisar Richard William Vaughan naročil pri dveh bakroreznih dva različna bakrena klišea, katera je nato sam izpopolnil v en klišee za bankovce po 20 funtov sterlingov. Z velikim zavistkom takih bankovcev se je vrnil v pisarno svojega šefa. Vaughan je na romantičen način prišel na pot zločina. Ljubil je odvetnikovo hčerko, ki se je tudi zagledala vanj. Ko je prosil za njeno roko, je odvetnik privolil pod pogojem, da Vaughan prinese v zakon gotovo vsoto denarja. Ubogi pisar si ni znal drugače pomagati, dakor da je začel ponarejati bankovce. Prvotno je nameraval svojemu bodočemu tastu pokazati zahtevano vsoto in po poroki ponarejene bankovce uničiti. Nič slabega sluteča nevista je bankovce shranila in dan poroke je bil določen. Če bi se Vaughan zadovoljil s tem, da bi po poroki zahteval bankovce nazaj ter jih sežgal, bi ostal njegov zločin neodkrit. Omamljen od uspeha je pa obdržal dva ponarejena bankovca in ju spravil v promet. Slabe posnetke je pa že prvi odjemalec odkril in osumili so takoj pisarja. Ves obupan je poskušal bankovca dobiti nazaj. Zaman. Naslednji dan so Vaughana aretirali. Prvi ponarejevalec bankovcev je bil štiri dni po dnevu, ko bise imela vršiti poroka, v Tyburnu obešen...

V začetku devetnajstega stoletja je bilo obsojenih na smrt trinajst ljudi, ki so bili obtoženi, da so ponarejali bankovce po en funt. Spoznali so jih za krive v glavnem na podlagi pričevanja nadzornika Angleške ban-

gleški banki, kjer so ga aretirali. Preiskava je bila zelo dolgotrajna. Končno so mu vse dokazali in ga obsodili na smrt.

Se bolj spreten ponarejevalec je bil neki Charles Price, ki je tako izborno ponarejal bankovce, da so šli neovirano skozi vse oddelke banke. Šele v oddelku, v katerem so pregledovali številke bankovcev, so navadno odkrili falzifikate. Tudi v razpečavanju ponarejenih bankovcev je bil Price pravi mojster. Celih 56 let je ponarejal bankovce, ne da bi mu prišli na sled. Končno so ga osumili in 14. januarja 1776 zaprli. Kljub najstrožji preiskavi so mu šele po dolgem času mogli dokazati krivdo. Odtegnil se je smrtni kazni s tem, da se je sam obesil na vrvi, ki mu jo je skrivaj prinesel v ječo njegov sin.

Ponarejanje bankovcev se je vedno bolj širilo. Leta 1808. so po tatinskih brlogih v Birminghamu prodali ogromne množine bankovcev po en funt po šest šilingov. Negotovost je bila tako velika, da so bili trgovci prisiljeni poslati v pregled vse bankovce. V letu

Egiptski ministrski predsednik Mohamed Mahmud paša je s svojo vlado odstopil. V najkrajšem času bodo razpisane nove volitve.

1818. so 30.000 bankovcev spoznali za falzifikate in aretirali 250 oseb radi ponarejanja. Procesi so povzročili ogromne stroške. Prišlo je tako daleč, da je leta 1819. parlament izvolil poseben odbor, ki naj preišče vzroke ponarejanja. Odbor je kmalu prišel do spoznanja, da vseh 180 zločinov, ki so jih uporabliali, da bi otežkočili ponarejanje in oplasil ponarejevalce, ni prav nič pomagalo. Javno mnenje je bilo tako odločno naperjeno proti smrtni kazni, da so se mnoge priče v ponarejevalskih procesih z begom odtegnile pričevanju, da ne bi spravile na vislice ljudi, ki so bili obtoženi radi zločina, ki ni ogrožal nobenega človeškega življenja.

Polagoma so bankovce, ki so se glasili na manjše zneske, potegnili iz prometa. Poplava ponarejanja je ponehala in končno so mogli odpraviti smrtno kazen za ponarejanje bankovcev.

Žalostna usoda na smrt obsojenega

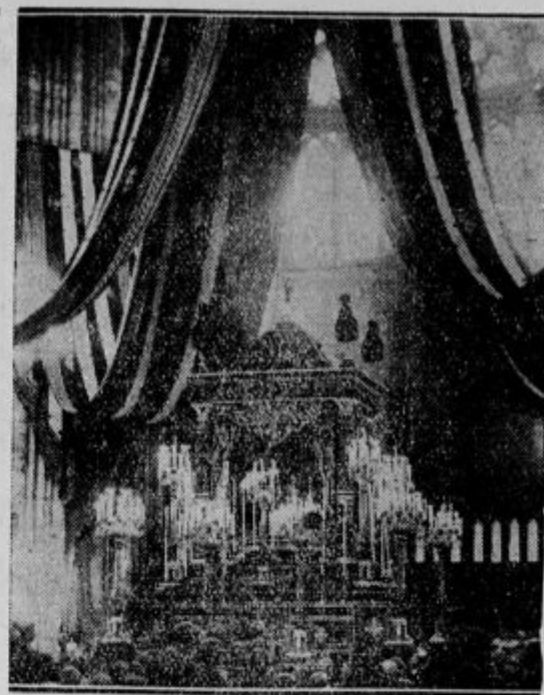
Na Dunaju se je zastrupil neki 59 letni mož. V brezupnem stanju so ga prepeljali v bolnišnico. Mož ima strašno predzgodovino. Dne 28. januarja 1901 se je zagovarjal pred dunajskim porotnim sodiščem neki 31 letni mož, ker je umoril svojega petletnega sina Jožefa in truplo nato sežgal. Jožef je bil tretji sin svojih staršev, ki so ga sovražili in

neprestano mučili. Med razpravo je prišlo na dan, da je oče svojega malega sina pogosto do nezvesti pretepal z železno palico. Nekoč dne si je izmislil strašne muke. Popolnoma slečenega otroka je položil v kopalno banjo in mu z nožem izrezal kos mesa. Nato je otroka pokril s staro plahto in ga pustil, da je v banji izkrvavel, nakar je truplo razkosal in posamezne dele sežgal. Porotniki so z 10 glasovi potrdili umor, nakar je bil morilec obsojen na smrt na vešalih. Kasneje ga je cesar pomilostil na dosmrtno ječo. Ko je preživel 12 let v ječi je bil pogojno pomilostčen. Od takrat se je pošteno preživljal na Dunaju in ker se ni nihče veeč spominjal umora iz leta 1901., je lahko v miru živel. Pred kratkim se je pa možu pripetila mala nezgoda. S svojim ročnim vozičkom je zavozil v cestno železnico in je bil nato obtožen radi ogrožanja telesne varnosti. Pri sodni razpravi je sodnik vprašal obtoženca, če je bil že predkaznovan, nakar je obtoženec navedel smrtno obsodbo iz leta 1901. Mož in njegovi znanci so brali v časopisih poročilo iz sodne dvorane, staro dejanje je zopet oživel in mož se je bal, da ga bodo drugič izvrgli iz človeške družbe. Vnovič so vrgle vislice temno senco na njegovo pot in mož je zavžil strup.

Nerazrešljivi kriminalni slučaji

Detektivski oddelek pariške policije ima istočasno pred seboj večje število nerazrešljivih kriminalnih slučajev, kar se že mnogo let, da celo desetletij ni pripetilo. Gre za dogodke, ki so se razvijali kot v romanu in na rešitvi katerih deluje na stotine detektivov. Pri mnogih slučajih se je že zdelo, da so bližju rešitve, mislili so, da je krivec takorekoč že v rokah pravice, toda izkazalo se je, da je bila sled napačna.

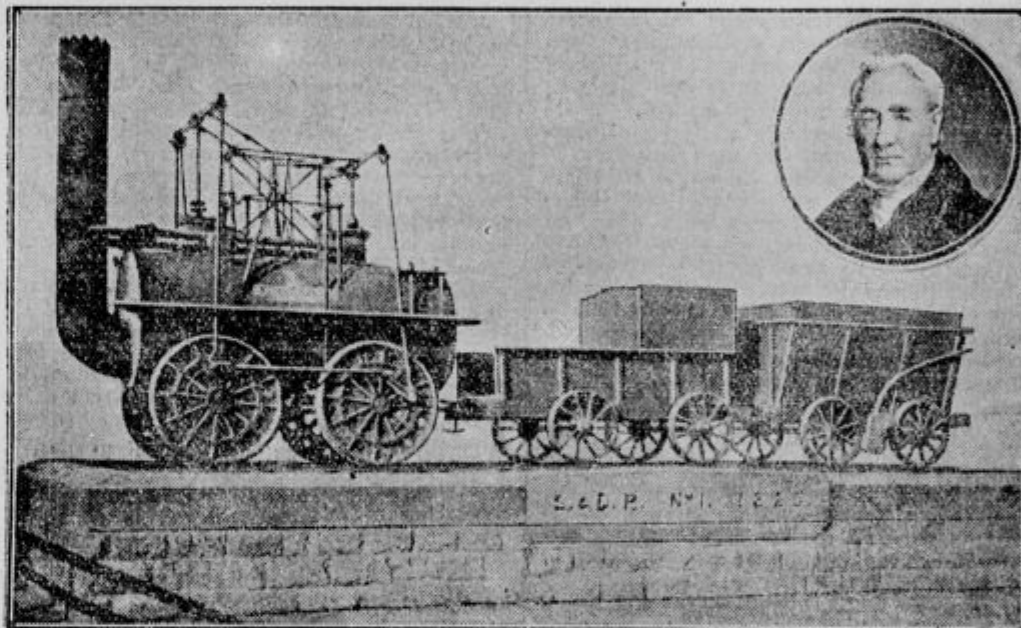
V ospredju stoji skrivnostni umor knjigovodje Rigaudina, čigar truplo so našli v

Slovesen rekvijem za pokojnega kardinala Duboisia v pariški katedrali Notre-Damé.

so bile vse izpuščene. Zdaj so torej pred številko trinajst in čakajo na najboljšega detektiva, na slučaj, brez katerega bodo težko rešili to zagonetno zadevo.

Toda to še ni vse. Prav pod istimi okolnostmi, kot so našli razkosano truplo Rigaudina, so našli tudi razkosano truplo neke mlade ženske, in sicer v predmestju Saint-Maur. Morilec je žrtvi odrezal glavo, samo da je otežkočil identifikacijo in razjasnitev zločina. Šef detektivov Nicole je dosedaj mobiliziral svoje najboljšje detektive, da bi razjasnil to, popolnoma v temo zavito zadevo. Nad 200 prič so zaslišali in 14 »zločincev« prišli. Vse pa so morali zopet izpustiti. Pred nekaj dnevi se je zglasila na policiji mlada ženska, ki je policijskemu šefu natvezla cel

110 letnica lokomotive s cevnatim kotlom. Od 6. do 12. oktobra 1829 se je vršila na Angleškem prva tekmovalna vožnja lokomotiv različnih tipov. Stephenson (v krogu na sliki) je vodil svojo znamenito lokomotivo »Rocket« in si pridelal prvo nagrado.

kovčku, ki ga je morilec poslal po železnici v Lille. Časopisje je že dvakrat poročalo, da so morilca prijeli. Najprej so ga iskali v krogu pariških anarhistov, ker je Rigaudin pripadal neki anarhistični organizaciji in je bil tudi agitator tega gibanja. Po trudapolnem raziskovanju pa se je izkazalo, da je sled napačna. Potem so osumili neko žensko, »črno damo«, ki je dan pred umorom poslala Rigaudinu brzojavko in ga par ur pred umorom iskala na njegovem stanovanju. »Črno damo« so izsledili. Izkazalo se je pa, da ni z umorom v nobeni zvezi. Hotela je govoriti z Rigaudinom v neki poslovni zadevi. Ko so vse možnosti natančno preiskali, so dognali, da je postal Rigaudin žrtev roparskega umora. Zato govori tudi dejstvo, da je imel mož v trenutku umora pri sebi najbrže večjo vsoto denarja. Dosedaj so prijeli že dvanajst oseb, ki so jih osumili, da so v zvezi z umorom, pa

roman. Dejala je, da je bila navzoča pri umoru in da je stala celo na straži, torej, da je bila v zvezi z morilcem. Povedala je celo njegovo ime. Takoj so okrenili preiskavo v to smer in dognali, da je pripovedovanje ženske izmišljeno. Storila je to, da bi se maščevala nad nekim moškim in ga spravila saj za 24 ur v ječo. To se ji je tudi posrečilo. Sedaj so pa pridržali njo radi varanja policije.

Cisto drugačen slučaj kot ta dva in vendar zagoneten je tudi tretji slučaj neke Angležinje, ki so jo našli na morskem obrežju pri Montalivetu in ki je pripovedovala, da jo je neki kitajski zdravnik iz maščevanja, ker ga ni hotela, za moža, vrgel iz krova parnika v morje. Najprej so mislili, da je ta žena pobegnila iz norišnice. Sled pa je bila napačna. Vsa prizadevanja, da bi ugotovili, kdo je ta žena, ki se v zaporu zelo dobro počuti, so bila zaman.

Smešnice

Zaročenec na telefonu: »Halo, Milka, ali bi hotela drevi z menoj večerjati?«

»Prav rada!«

»Dobro, potem pa povej tvoji mami, da bom prišel točno ob sedmih.«

*

»Zakaj prosjačite? Rajši bi ne pili toliko.«

»Ljuba gospa, če sem trezen, si pa ne upam prositi.«

*

»Povej mi no, kdaj si pa ti postal stari oče?«

»Ko si se ti rodil.«

»Tako. Poprej nisi bil stari oče?«

»Ne.«

»Kaj mi boš pa za to dal?«

Vaša suknja

za zimo 1929/30
Vas čaka krasno izdelovljena in izredno po cenah pri trvdki

Drago Schwab.
Ljubljana

V Zeppelinu nad Švico. Kako so potniki »Zeppelina« videli gore Mönch, Eiger in Jungfrau.

Nahas paša, voditelj nacionalistične stranke v Egiptu, ki bo pri prihodnjih volitvah najbrže zmaga. Bodočo vlado bo skoro gotovo sestavil Nahas paša, ki je bil že v avdienci pri kralju.

ke Christmase. Ko je Christmas dan po sodni razpravi šel iz svoje hiše, je srečal znane trgovca, ki mu je pokazal bankovec za en funt in ga prosil, naj mu pove, če je ponarejen. Po kratkem pregledu je Christmas izjavil, da je bankovec ponarejen. Trgovci se pa z njegovim strokovnjaškim mnenjem ni zadovoljil in je poslal bankovec nekemu drugemu bančniku v Portsmouth, ki je izjavil, da je bankovec pristen. Stvar je prišla pred Angleško banko in tudi ta je morala proti mnenju svojega nadzornika potrditi pristnost bankovca. Edino-le ta slučaj je rešil trinajst obsojenecv smrti. Tajni državni svet, ki se je prepričal, da dokaz proti njim ne drži, jih je pomilostil in izpustil.

V času, ko se je to dogodilo, je bilo na Angleškem ponarejanje bankovcev izredno razširjeno. Bankovci po en funt, radi katerih je bilo obtoženih zgoraj omenjenih trinajst ljudi, so bili izdani v letih od 1797 do 1821 in jih je bilo tako lahko ponarediti, da je bila država kar poplavljen s falzifikati. Ponarejanje bankovcev so takrat kaznovali s smrtjo. Od leta 1797. do 1817. so radi tega zločina obesili 330 ljudi. Negotovost je bila končno tako velika, da uradniki bank niso več mogli razločevati pristnih bankovcev od ponarejenih.

Bankovci, ki so spravili Vaughanca na vislice, so bili zelo slabo ponarejeni. Leta 1778. pa so se v velikem številu pojavili izborni ponarejeni manjši bankovci. Takrat je igral v City neki Maxwel, bivši urar, veliko vlogo. Imel je navado, da je po trgovinah zamenjaval manjše bankovce, katerih je imel pri sebi vedno veliko zalogo, z večjimi bankovci. Ko se je pa izkazalo, da je večina teh malih bankovcev ponarejenih, so osumili Maxwella, ki je veljal za zelo bogatega moža. Bivši urar pa je bil tako predrzen, da je s svojimi ponarejenimi bankovci poskusil tudi v An-

Tine Vesel:

Rimska cesta

Rimska cesta prek neba,
zvezda zvezdi se smehlja,
sestra sestro bi objela,
pa bi sama izgorela.

Rimska cesta prek neba,
bel oblak po njej vesla —
božji angel iz daljave
nosi zvezdicam pozdrave...

Stric Jože:

Kozmekov Martinek

Oče Kozmek je bil že popolnoma obupal nad svojim sinkom, nad nepridipravom, ki ga ni mogel ukrotiti nihče, niti oče Kozmek ne. O, oče Kozmek je bil hud in odločen človek; že nekajkrat je sinka pošteno naklestil, a sink je pač mlo zavajal, toda ostal je še naprej Martinek — nepridiprav, ki ga je poznala vsa vas in so bršljinski otročaji za njim kazali s prstom, daš Martinek ni bil hudoben, temveč samo neroda, nesrečna neroda. Vse je storil naopak, a pri vsem ni nikoli trpel škode, vsekdar se je srečno izmuznil iz zagate, pa čeprav je napravil največjo nerodnost. Zasmel se je še sam pri sebi, ko je srečno odnesel pete, in je trdno sklenil, da nikoli več ne napravi nerodnosti. A sklep je ostal samo sidep, zakaj Martinek je napravil še isti dan tri nove nerodnosti...

»V Kačjo rido ga pošljem,« je sklenil oče Kozmek v obupu. »V Kačji rido strši razbojnik Stebalar; osem čevljev je visok in reže ljudem glavo. Nihče drugi ne ukroti nepridiprava, če ga razbojnik Stebalar ne. Že danes naženem kujona v Kačjo rido; Stebalar ga zgrabi pošteno in če mu odreže glavo, naj mu jo! Take glave ni prav nič škoda pod božjim solncem.«

In pokliče Martinka. Kos kruha mu odreže, zavrti ga pošteno in ga zapodi iz hiše. »V Kačjo rido se poberi k razbojniku Stebalarju!« mu veli osorno. »Pozdravi ga in mu reci, naj te pograbi kakor treba.«

»Porečem mu,« odvrne Martinek brezskrbno. Vzame kos kruha in se napoti ob potoku proti Kačji ridi. Dolgo uro je hodil in je zavil naravnost v solesko, ki je bila gosta in divje zaraščena z goščavo. A Martinka ni bilo prav nič strah, daš je bil slišal že tisoč povesti o strašnem razbojniku, ki v Kačji ridi seka ljudem glave. Sel je naravnost po ozki stezi in je obstal pred črno kočo, ki se je skrivala onkraj visokih in košatih hrastov.

»Stric Stebalar, ali ste doma?« zavpije Martinek in postoji pred pragom. »Oče me pošilja k vam, da vas pozdravim in me pograbite kakor treba. Ali slišite, stric razbojnik?«

Razbojnik Stebalar stopi na prag tako ordo, da se koča potrese. Velik je, velik in tako silen s svojo razmršeno brado, da se ga mora ustrašiti najgorji junak. Roke oprè ob boke in premotri Martinka z divjimi očmi in reče:

»K meni si prišel, potepuh? A nikar ne misli, da ti odsekam glavo. Tvoja glava ni vredna, da jo prekotam v vratu. Ovce mi boš pasel kot pošten pastirček. A to ti rečem, da vsak večer zakoljem eno ovco. Deset jih imam, a teh se ne dotaknem nikoli, v desetih dneh bi bil brez živine, če bi klal svoje ovce. Zato glej, da zeneš vsako jutro na pašo deset ovac, a jih zvečer enajst domov priženeš. Za plačilo dobiš kos ovsenega kruha in ogledano kost.«

»Ovbe, ovbe,« je tarnal Martinek, ko ga je razbojnik nagnal v hlev k ovcam. Prepričan je bil, da mu razbojnik Stebalar že drevo odseka glavo, če si o pravem času ne izmisli kaj poštenega. No, Martinek se ni bal, bistro se je ogledal po hlevu in prava misel mu je takoj šinila v glavo. Iz žepa je potegnil svoj nabrušeni pipec, šinil trikrat ali štirikrat po preperelih deskah tam v ozadju in se je namuznil prav zadovoljno. Veselo je poglaval ovce na pašo in jih je pasel pošteno ves dan.

Proti večeru jih je prignal h kočji.

»Ali si jih prignal enajst?« ga je vprašal razbojnik Stebalar in že brusil nož, da bi mu odrezal glavo.

A Martinek se je posmehal. »Kar preštejte jih,« je rekel in skočil v hlev. Razbojnik Stebalar je stopil na hlevski prag in preševal ovce in jih resnično naštel enajst. Zakaj Martinek je bil v ozadju razgrnil prerezani in prepereli deski in nevidno nagnal ovce skozi odprtino. Ovce je tekla okrog ogla in se skozi vrata povrnila v hlev. Tako je razbojnik Stebalar naštel enajst ovac in je brez skrbi zaklal najtostejšo ovco. Martinek je bil zadovoljen in je vsak dan napravil tako. A število ovac se je krčilo in deseti dan je ostala samo še ena. Martinka je skrbelo, ko je prignal deseti večer zadnjo ovco s pašo, in je vedel, da mu razbojnik Stebalar odseka glavo. Na vso moč je priganjal ovco, da je dirjala iz hleva skozi skrito odprtino in spet nazaj v hlev in to enajstkrat. Razbojnik Stebalar je sicer hudo godrnjal, a ni spoznal prevare in je brez skrbi zaklal svojo zadnjo ovco.

Drugi dan je odšel Martinek prazen na pašo. Ves dan se je potikal po goščavi in neznansko ga je skrbelo, kaj poreče razbojnik Stebalar drevo, ko pride brez živine domov. — »E, pa naj mi odreže glavo,« si je dejal naposled. »Oče je rekel, da je prav nič ni škoda. Bo že res. Za kaj mi naj bo taka glava?«

Povrnil se je v kočjo in je povedal razbojniku Stebalarju, kako ga je prekanil in kako je razbojnik poklal lastne ovce. Razbojnik je strahovito razgrajal in je Martinka do dobrega naklestil. A glave mu ni odsekal, ampak ga je zapodil iz koče. — »Poberi se, nepridiprav!« je zarjovel. »Nočem, da si na mojem domu. Ti bi pripravil še celo razbojnika Stebalarja ob dom in glavo. Poberi se, odkoder si bil prišel!«

Martinek je bežal iz Kačje ride in je prišel ves zasopel domov. Oče Kozmek je sklepal zavzet z rokami, pa je vpraševal: »I, kako je to, da ti ni razbojnik Stebalar odsekal glave? I, kako je to, da si se vrnil in mi boš delal spet sive lase?«

»Ne bodite hudi, očka,« mu je prigovarjal Martinek. »Glejte, razbojnik Stebalar me je nagnal, ker se zaradi mene boji za svoj dom in za svojo glavo. Pa nisem ničesar kriv, sam je klal ovce in jih sam požrl. Meni je dal samo ogledano kost, a nič drugega. Prav nedolžen sem, očka.«

Oče Kozmek je pa sklepal z rokami. Joj, če celo razbojnik Stebalar ni mogel ugnati nepridiprava, pa kdo naj ga užene, kdo? Vse dni je oče Kozmek razmišljal o tem, da je popolnoma osivel. In bi nemara razmišljal še danes, da ni medtem Martinek postal velik in star, a mu je v nerodni glavi s starostjo vendarle zrastle prava pamet...

Tine Vesel:

Ob znamenju

Sveti Izidor moli.
Ovce krog njega stoje;
ena je bela druga je črna,
zadaj sta lisasti dve.

»Oh, zakaj nisem pastirček
v zlati poljani ostal!
V svet sem se izgubil neznani,
mir svoje duše prodal...«

Sveti Izidor moli,
tihu v nebesa strmi,
Zalost v njegovih očeh je —
V mojih pa solza blesti...

Mirko Kunčič:

Muc Macon

Oh, ta muc, ta muc Macon
velik, velik je kujon.
On bi samo mleko pil,
dremal in nič mišk lovil.

Oh, ta muc, ta muc Macon
rad živel bi kot baron.
A še vlek dobro ve:
kdor ne dela, naj ne je.

Cakaj, čakaj, muc Macon!
Jutri pride stric Blažon.
On zapre te k mišim v klet —
figo da ti za obed...

Stričkov kotichek

Dragi moji!

Objavljanje odgovorov na vprašanje »Zakaj ljubim svojo mamico?« sem — kot Vam mora biti znano — zaključil že v predzadnji številki. Vkljub temu pa mi razni Janezki in Miciki še sedaj pošiljajo nove odgovore. Primojzen vendar, če imate tako strašno radi svojo mamico — zakaj ste se pa na to tako pozno spomnili? To je kar nekam sumljivo, veste. Ali Vam je bilo treba, dragi moji, kar dva meseca beliti si glavo s tem vprašanjem? Zakaj ljubite svojo mamico, bi morali vedeti takoj prvi dan, ali ne? Zdaj so nagrade že podeljene in morajo zato vsi ostali odgovori romati v koš — na žalost mojo in Vašo... Pa se topof potrudite in požurite!

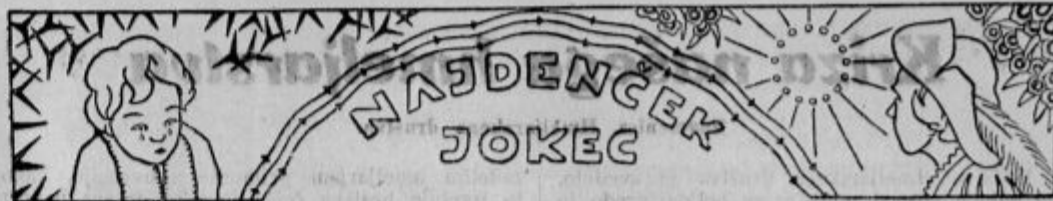
Vas lepo pozdravlja

Kotichekov striček.

Današnje vprašanje se glasi:

Ali bi otroci lažje pogrošali kruh ali potico?

Objavljeni bodo vsi dobri odgovori, nagrajeni pa trije najboljši med njimi.

Spisal Mirko Kunčič.

Ponatis prepovedan.

Ilustriral J. P.

121.

Ročeno storjeno.

Neko noč, ko je kralj Tratarata že težal v globokem snu, je Jokec napolnil torbo s cekini, obesil si jo okoli vrata, prikladal iz hleva kozo Meko in odjezdil.

Zavil je v najoddaljenejšo ulico predmestja, tja, kjer je štrlelo v zrak le še golo zidovje pol razpadlih hiš. Zvezde so začudeno zrlle na samotnega jezdeca pod seboj in mesec mu je strmeč sledil.

122.

Samotna in tiha je bila tista ulica, tako samotna in tiha, kakor da je bila šla pravkar smrt preko nje. Le zdaj pa zdaj je jeknil v grobno tišino bolesten krik človeka, ki se je domislil svoje bede, svojega glada, svojega trpljenja, svojega izgubljenega življenja in zajokal neotolažljivo pred se. Tolpa črnih senc je čepela ob mrkem zidovju, dremala ali strmela malodušno pred se. To so bili siromaki brez doma, najbednejši med bednimi: Gobavci z odpadlimi nosovi, ušesi ali drugimi udi; berači brez nog in brez rok; grbeci, mutci, slepci — in še nepregledna vrsta drugih takšnih že od rojstva pohabljenih, neozdravljivo bolnih nesrečnikov.

Zanje se je najprej ogrelo Jokecovo zlato sree.

123.

Nastavil je dlan na usta in zaklical z zvončkim glasom:

»Hej, hej, ljudje božji, skupaj!

Vstanite, hitite,
sreča vas išče.
Cokinček dobi vsak
in ocvrto pišče...

124.

In so ubogi ljudje začeli vreti skupaj in se hrupno prerivati okoli Jokec. Slepci so s tipajočimi rokami pritavali do njega; mutci, ki niso slišali vabljivega klica, so videli druge in, ne vedoč za kaj gre, niteli za njimi; gobavci so bili med prvimi in najglasnejši v svojih prošnjah in tožbah; le oni brez nog in brez rok so skrušeni obježali na svojih prostorih.

125.

Jokec je segel v torbo in vrgel prvo pest cekinov med zbrane. Kakor jata lačnih vran so planili siromaki med vzkliki divje, nepopisne radosti po njih. Jokec je segel v torbo še in še in še... Ko je vrgel zadnjo pest cekinov med gručo, je videl, da so najmanj ali nič dobili oni, ki so bili najbolj potrebni: slepci in berači brez nog in brez rok.

126.

In je šel od slepca do slepca, od pohabljenca do pohabljenca in jih tolažil:

»Nič ne marajte; jutri zvečer bom delil cekine samo vam!«

Siromaki so zavzeti in ganjeni strmeli vanj in ga izpraševali:

»Kdo pa si ti, ki si prišel med nas, kakor angel iz nebes?«

Jokec se je v svoji sreči samo smehljaj in ni odgovarjal. Le za slovo jim je kakor v odgovor zapel tisto svojo najljubšo:

»Jaz sem pobič mlad...«

Nato se je, ves zadovoljen s samim seboj, vrnil v mesto.

GOSPODARSKA ZVEZA V LJUBLJANI

ima stalno na zalogi:

vse vrste **umetnih gnojil**, Tomažev žlindro, rudninski in kostni superfosfat, kalijevo sol, čilski soliter, apneni dušik, mešano gnojilo in nitro-foskal; nadalje vseh vrst **portland cementa**.

Bogata zaloga **speceriskega in kolonijalnega blaga**, vse vrste **mlečni izdelki**, **poljedelski stroji**, premog iz domačih in tujih rudnikov, **bukova drola**

Najpopolnejši „STOEWER“ šivalni stroji
za šivilje, krojače in čevljarje ter za vsak dom. Preden si nabavite stroj, oglejte si to izrednost pri trvdki
L. BARAGA, LJUBLJANA, Šelenburgova ulica 6.
Brezplačen pouk 15 let jamstva Telefon šte. 2980

Iščemo: sposobne in marljive zastopnike, toda nad vse poštene, z dobrim nastopom, za celo državo.
Nudimo: stalen in velik zaslužek Din 6.000—15.000 mesečno, ameriški premijski sistem ter denarno nagrado za marljivost.
Smo največji zavod za povečanje slik - umetn. portretov!
Za prevzete zastopstva je potreben kapital Din 450.—
Ponudbe pošljite na trvdko International, Zagreb, Prilaz 13.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani
obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje posojilnica sama. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvi v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. — Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.
Hranilne vloge znašale nad 160 millionov dinarjev

Otvoritev nove tiskarne v Mostah pri Ljubljani

Dovoljujem si naznanjati, da sem otvoril v Mostah, Zaloška cesta št. 25, nasproti šole, tiskarno s povsem novim materialom in najmodrnejšimi stroji — Izdelava tiskovin točna in lična — Cene zmerno — Priporoča se z velespoštovanjem
Tiskarna Andrej Sever

Izdelujem pristne kranjske klobase

Priporočam se cenjenim odjemalcem
Franc Fister
izdelovanje pristnih kranjskih klobas, Ljubljana, Zaloška cesta 10.

Nova trvdka! Popolnoma novo blago!

Ker je naša trvdka na novo nastala mi nimamo starih in rabljenih gramofonov ali gramofonskih plošč.
Ravnokar prispela velika sezijaška pošiljka gramofonov „Columbia“ z novim „piano-reflex“-om in gramofonskih plošč iz Londona.
Vse uljudno vabimo, da si ogledajo in prepičajo!

„TEHNIK“ JOSIP BANJAI
Ljubljana, Pražakova ulica šte. 19
V Ljubljanskem dvoru.

Popravilo preskrbam najceneje v najkrajšem času.

Popolnoma varno naložite svoj denar v Vzajemni posojilnici

v Ljubljani, r. z. z o. z.
na Miklošičevi cesti poleg hotela »Union«.
Hranilne vloge se obrestujejo **naugodneje.**
Rentni davek od obresti hranilnih vlog, kateri znaša circa pol odstotka obresti, se ne odtegne vlagateljem. Varnost nudijo lastna palača, nadpolovica delnic hotela »Uniona«, hiše in zemljišča. Kredi i v tekočem računu. Posojila proti poroštvo, vknjižbi na posestva itd. Denar se naloži lahko tudi po poštinih položnicah.

Prodaja se šolsko poslopje

o ca 5000 m² zgrajenega zemljišča vred, ob Celovški cesti v Zgornji Šiški šte. 70, na obljudenem kraju, lepe stavbene parcele, primerno za kako večjo trgovino ali tem enako, za lep večji dom, postaja cestne železnice, katera se gradi prihodnje leto.
Ponudbe kolekovane s 100.— Din, je vložiti do 15. oktobra t. l., do 12 ure popoldan, na Krajevni šolski odbor v Zgornji Šiški. Istotam se dobe pogoji.

Krajevni šolski odbor v Zgornji Šiški,
dne 2. oktobra 1929.

JAVOR * LOGATEC

LESNA INDUSTRIJA
Gabriel Obiak - Slovenija
Brzjavni naslov: Javor Logatec — Telefon interurban 5

Izdeluje vsakršno pohištvo iz trdega in mehkega lesa, kakor spalnice, jedilnice, kuhinje i. t. d. Z jamstvom proti razsušitvi. — Cene zmerno!

3 leta kredita

Vse vrste enostavnih in univerzalnih strojev

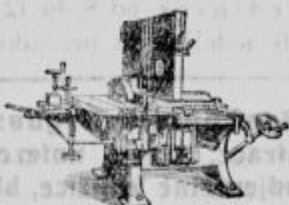
za mizarje, kolarje in žage

za pogon na termena ali z vzgajenim elektromotorjem. Prvovrsna izvršitev! V krogličnih tečajih dobavlja

Welker-Werke
J. Wachstein

Wien X/6, Laxenburgerstrasse 14

Poset jugoslovenskega zastopnika brezplačen Najboljši nemški izdelek

Posteljina samo iz prvovrstnih kvalitete iz higijensko čistega materiala
Odeje iz vate Din 180.— 300.— 350.— 400.—
Odeje iz puha Din 900.— 1300.— 1500.— 1800.—
Odeje iz flanela Din 100.— 130.— 140.— 200.—
Odeje volnene Din 300.— 350.— 450.— 500.— 700.—
Plumeaux Din 230.— 300.— 500.—
Zglavniki Din 100.— 150.— 180.— 240.—
Madrace iz afrike Din 350.— 400.— 450.—
Madrace iz žime Din 800.— 1000.— 1200.— 1400.—
Posteljino perje Din 45.— 70.— 120.— 170.— 190.— 300.—
Puh Din 280.— 370.— 540.—
Vzorci pošljem brezplačno na ogled, ako se označijo želeče kvalitete
Zahtevajte brezplačni ilustrirani cenik

„WEKA“ — Maribor 16

Naprodaj: po 1 kom.

decimalna tehtnica

nosilnost 1250, 750, 400, 200 in 100 kg. — 4 kom.

decimalne tehtnice

nosilnost po 250 kg. — Na ogled v Papirnici
Vevče, proti takojšnjemu plačilu.

Pletenine

kakor pulloverje, telovnike, jumperje, površne jope, cele obleke za dame, triko maje, spodnje in reform hlače za gospode in dame in skoke za otroke vseh velikosti kupite najceneje pri

OSVALD DOBEIC — LJUBLJANA
PRED SKOPIJO ŠTEV. 15.

NA DEBELO! NA DROBNO!

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 50 (v lasincem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsako vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut borzna naročila, predvzemi in krediti vanke vrste, eskompt in inkasa menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-depositi itd. itd.

Brzjavke: Kredit Ljubljana
Tel. 2040, 2467, 2548; interurban 2706, 2806

Ali se hočete osvoboditi svojega revmatizma in trganja?

Zbadljive, skelečne bolečine v udih in členkih, otekli udje, sključene roke in noge, trganje, bodljaji, zbadanje po raznih delih telesa, da celo slabe oči, so čede posledice revmatičnih in protinskih bolezni, ki jih je treba odstraniti, ker bo sicer bolezen vedno bolj napredovala.
Ponudim Vam zdravljenje s pilulo, ki bo ozdravila, razredčila vodno kislino, pospešila prebavo in izločevanje, torej ne takozvano splošno ali tajno sredstvo, marveč izdelek, ki ga nam nudi v blagor bolnega človeštva dobra mati narava.

Vsakomur poskušnja zastonj!

Pišite mi takoj in prejeli boste od založništva, ki jih imam v vseh deželah, popolnoma zastonj in tranko poskušnjo s ponujenim navodilom. Sami se boste lahko prepričali o neskladjem in hitrem učinkovanju sredstval

AUGUST MÄRZKE, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalersstr. Nr. 5. Abt. 18.

Na svetli bolje!

Notranje matirane žarnice olajšajo dobro razdelitev svetlobe

OSRAM

Povprašaj elektro-strokovnjaka.

Radio na odplačilo!

3 elektronski aparat Z 3, sprejema vso Evropo v zvočniku, z najfinejšimi elektronkami (Phillips ali Barium), 1 akumulator Varta 18 Amp., 1 anodna baterija 90 voltov, komplet antenski in zemeljski material in 1 posebno fin zvočnik s krasno svileni sliko; pri naplachu Din 300— še 12 obrokov po Din 180— mesečno, pri točnem odplačevanju brez obresti ali drugih stroškov.

4 elektronski aparat Z 4, vse pritikline kakor zgoraj pri naplachu Din 300— še 12 mesečnih obrokov po Din 225—.

Za dobro delovanje jamčim!

Kljub prvovredni kakovosti najcenejši!

V zalogi vse vrste radio-aparatur po najnižjih dnevnih cenah, aparati za priključitev na omrežje brez baterij, velika zaloga sestavnih delov, veliki aparati za restavracije in kino-podjetja, ki nadomestujejo največjo godbo in kjer se lahko poleg radia uporabljajo tudi gramofonske plošče.

Radio Franc Bar

Ljubljana, Mestni trg 5 / Tel. 2407

Za Miklavža in Božič si naročite lahko že sedaj, postavim Vam pa aparat na željo tudi pozneje.

Ure, zlatnino in srebrnino

Kupite najboljše in najcenejše

pri stari, priznani trdki H. SUTNER, LJUBLJANA, Prešernova ulica 4 (poleg frančiškanske cerkve) — Največja in najsolidnejša razpošiljalnica. Razpošilja v vse kraje tu- in inozemstva.

Zahlevajte brezplačni cenik

H. Sutner, Ljubljana 2

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici, znamk IKO, OMIKO, AXO.

China srebrno jedilno orodje s 50 letno pismeno tovarniško garancijo.

PUH - PERJE
R. MIKLAUC LJUBLJANA

Spodnještajerska ljudska posojinica v Mariboru

Registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Sprejema vloge | Daje posojila | Izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle

Obrestuje vloge po najvišji obrestni meri ter ne odteguje vlagateljem rentnega davka

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG D. D. LJUBLJANA

prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo

Premog domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe.
Kovaški premog vseh vrst
Koks (tvarniški, plavžarski in plinski.
Brikete.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva 15/1.

Velour, sukno
in pliš
za damske plašče

velika izbira, nizke cene
R. MIKLAUC "Pri Skolju"
LJUBLJANA - Medar-
ska ulica - Pred Škofijo

Novo došlih sezonskih
fasonov KLOBUKOV

in vsakovrst. čepic ima v zalogi po najnižjih cenah

M. JAHN

modistinja — MARIBOR — Stolna št. 2.

L. Mikuš - Ljubljana

priporoča svojo zalogo dežnikov,
solnčnikov in sprehajalnih palic
Popravila točno in solidno

Špecialist za notranje bolezni

Dr. Franjo Pavlič

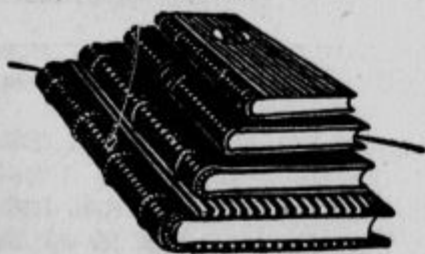
je otvoril svoj ambulatorij (prakso)

v Mariboru, Aleksandrova c. 16/I.

Ordinira od 8 do 12 in od 2 do 4.

Ob nedeljah in praznikih predpoldne.

Vsakovrstne trgovske knjige,
štrce, mape, nožice, herbarije,
odjemalne knjižice, bloke, zvezke
l. t. d.

nudim po skrajno ugodnih cenah!
Na debelo! - - Na drobno!

ANTON JANEŽIČ

Ljubljana, Florjanska ul. 14

Knjigoveznica in črtnica trgovskih knjig.

ELEGANTNA
DAMA

KUPUJE
ZA PLAŠČ

VEDNO
NAJMODERNEJŠE
VZORCE

GLEJTE SI
NAŠO BOGATO IZBIRO

A. & E. SKABERNE

LJUBLJANA

Zadruga Brodskih
Vinogradnikov
Brod na Savi

ustanovljena leta 1900
išče izvrstnega

ZASTOPNIKA

za celo Slovenijo

Ponudbe z označbo doseda-
njega poslovanja je nasloviti na
ravnateljstvo najkas-
neje do 10. tega meseca

Double, modni kangarn
Sportni šerjot
za fine obleke in sušnje
Velika izbira, ugodne cene
R. MIKLAUC "Pri Skolju"
LJUBLJANA - Medar-
ska ulica - Pred Škofijo

Mesna industrija

Proda se večje podjetje za izdelovanje mesnih izdelkov s tozadevnimi stroji. Prostori so primerni za vsak tovarniški obrat. Podjetje ima tudi razne druge koncesije. Pogoji ugodni. Ponudbe na upravo lista pod »Industrija« št. 11.139.

Najvarnejše in najboljše naložite denar pri

Ljudski posojilnici v Celju

Registrovani zadrugi z neomejeno zavezo v Celju, — v lastni hiši, Cankarjeva ulica 4 (poleg davkarije)

Stanje hranilnih vlog nad
Din 70.000.000.—. Obrestna
mera najugodnejša. — Za
hranilne vloge jamči poleg
rezerv in hiš nad 3000
članov posestnikov z vsem
svojim premoženjem. —

Posojila na vknjižbo, poroštvo ter
zastavo pod najugodnejšimi pogoji.

Posojilnica je kot kmetška za-
druga prosta rentnega davka

Dvokolesa

najboljših svetovnih znamk v veliki
izbiri zelo poceni. Najnovejši modeli otroških vo-
zičkov od priprostega do najfinejšega in igračni
vozički v zalogi. Več znamk šivalnih strojev naj-
novejših modelov, deli in pneumatika. Ceniki franco.
Prodaja na obroke. »Tribuna« F. B. L., to-
varna dvokoles in otroških vozičkov. LJUBLJANA,
Karlovska cesta št. 4.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

v Ljubljani (Miklošičeva cesta 10)

Brzojavni naslov: Gospobanka

Kapital in rezerve skupno nad Din 16.000.000.—, vloge nad Din 400.000.000.—

Podružnice:

Bled, Celje, Djakovo, Kočevje, Kranj,
Maribor, Novi Sad, Sombor, Split, Sibenik.

Telefon št. 2057, 2470 in 2979

Izvršuje vse vrste bančnih poslov
pod najugodnejšimi pogoji. —
Glavno in največje zastopstvo v
Sloveniji za prodajo srečk Držav-
ne razredne loterije.

Prodaja obveznic 7%, drž. invest.
posojila ter 2 1/2% vojne odškod-
nine in vseh vrst vrednostnih
papierjev tudi na obroke pod
ugodnimi pogoji.